

edugate.gr

Άρθρο για την ενδοσχολική βία, του σ. Χρήστου Χρήστου – Οργανωτικού Γραμματέα ΚΕΜΕΤΕ της ΟΛΜΕ

Όταν έρχεται στην επικαιρότητα ένα περιστατικό ενδοσχολικής βίας, έκπληκτη η κοινωνία σχολιάζει τους ανήλικους και τα Μ.Μ.Ε κινδυνολογεί ασύστολα.

Η συμπεριφοράς βίας μεταξύ ανηλικών έχουν τέτοια ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά ώστε να απασχολούν δικαιολογημένα την κοινή γνώμη. Αυτό που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή είναι η αποφυγή της 'δαιμονοποίησης' των παιδιών και των εφήβων.

Τα παιδιά δεν απειλούνται μόνο από τους συνομήλικους τους, αλλά και από την αδυναμία των ενηλίκων να τους δώσουν την υποστήριξη και διαπαιδαγώγηση στην ζωή τους. Δυστυχώς πολλές φορές οι ενήλικες ενεργούν με τρόπο που συνιστούν στη κακοποίηση ή στη παραμέληση των ανηλικών.

Στην Ελλάδα η βία μεταξύ μαθητών (αγοριών) υπήρχε από παλιά, κυρίως όμως έξω από τα

σχολεία. Η βία σήμερα διεξάγεται, συνήθως, ομαδική μέσα στα σχολεία υπό τη μορφή σωματικής ή ψυχολογικής (χτυπήματα, εξευτελισμός κάθε είδους, απειλές κλπ) κατά ενός μαθητή που κατά κανόνα είναι σωματικά αδύναμος και κυρίως όχι επιθετικός.

Η βία και η επιθετικότητα από μαθητές κατά μαθητών στα σχολεία έχει απασχολήσει πολλά χρόνια τη διεθνή και ελληνική επιστήμη. Τις τελευταίες δεκαετίες τον προηγούμενο αιώνα και ειδικά από τα μέσα της δεκαετίας του '70, πολλές μελέτες ασχολούνται συστηματικά με το φαινόμενο του εκφοβισμού στο μαθητικό κόσμο (bullying). Το φαινόμενο του bullying δεν είναι καινούριο, στα Ελληνικά αποδίδεται συνήθως ως 'σχολικός εκφοβισμός' ή 'ενδοσχολική βία' που όμως έχει περισσότερες μορφές από την εικόνα δύο συμμαθητών που πιάνονται στα χέρια στο προαύλιο του σχολείου. Το bullying μπορεί να έχει μορφή σωματική (χτυπήματα, δαγκώματα, σπρωξιματα), λεκτική (ταπεινωτικοί χαρακτηρισμοί, απειλές, ρατσιστικά ή σεξουαλικά σχόλια), κοινωνική (αποκλεισμός από ομάδες, ρεζίλεμα) ή ακόμα και ηλεκτρονική (απειλές και πειράγματα μέσω sms, emails κλπ).

Θύτες και θύματα προέρχονται από κάθε κοινωνική ομάδα της σχολικής κοινότητας. Κάθε πρόσωπο μπορεί να είναι υποψήφιος θύτης, αν δεν κατανοήσει τη βία που κρύβει μέσα του και τους παράγοντες που οδηγούν στον έλεγχο ή στην εξωτερίκευση της και αν δεν αντιληφθεί πόσο η προσωπική ιστορία διαφοροποιεί τις στάσεις και τις συμπεριφορές.

Από την άλλη πλευρά θυματοποιείται και εκφοβίζεται εύκολα ένα παιδί, όταν υπάρχει ανισορροπία δύναμης και εκτίθεται επανειλημμένα και για αρκετό χρονικό διάστημα σε αρνητικές πράξεις άλλου παιδιού.

Αλλά και το ίδιο το σχολείο ως θεσμός έχει υποστηριχτεί ότι ασκεί βία κατά ποικίλους τρόπους στους μαθητές/μαθήτριες. Σε αντίθεση με το παρελθόν, η σχολική εξουσία σήμερα δεν θεμελιώνεται πλέον πάνω στην άσκηση φυσικής βίας όσο στην χειραγώγηση, τη συναίνεση, τον προσεταιρισμό και την εσωτερίκευση των κανόνων και προτύπων συμπεριφοράς. Η βία του σχολείου είναι ένα φαινόμενο που μπορεί να κατανοηθεί πληρέστερα ως στοιχείο του ευρύτερου κοινωνικού ελέγχου της εκπαίδευσης, σε μια κοινωνία με άνιση κατανομή πλούτου, προνομίων και εξουσίας. Επιπλέον, είναι ευρέως αποδεκτό ότι το σχολείο σήμερα κυριαρχείται από μια τεχνοκρατική ιδεολογία, που σε μεγάλο βαθμό απηχεί τις αξίες, τις επιδιώξεις και τα προστάγματα μιας παγκοσμιοποιημένης αγοράς. Σε ένα τέτοιο, έντονα ανταγωνιστικό κλίμα, οι εκπαιδευτικοί θεσμοί συνήθως προάγουν την βαθμοθηρία, τον ανταγωνισμό, τη στείρα απομνημόνευση, την τυποποιημένη γνώση και οδηγούν στη κατηγοριοποίηση των μαθητών μέσω της εξεταστικής διαδικασίας.

Το αποτέλεσμα είναι πολλά παιδιά που προέρχονται συνήθως από αδύναμα στρώματα να συναντούν σοβαρές δυσκολίες στη μαθησιακή τους πορεία και να οδηγούνται αβοήθητοι στη σχολική αποτυχία. Κάτω από αυτές τις συνθήκες η στάση απέναντι στο σχολείο και ότι αυτό αντιπροσωπεύει, καθίσταται αρνητική και συχνά εκδηλώνεται με επιθετικότητα, παραβατικότητα ή και αυτοκαταστροφικές ενέργειες.

Η ενδοσχολική βία, σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να αναλύεται χωρίς να υπολογίζεται η επίδραση του οικογενειακού καθώς και του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζουν τα παιδιά και οι έφηβοι. Οι σχέσεις των ανθρώπων χαρακτηρίζονται πολλές φορές από βιαιότητα κάθε είδους, που είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ανασφάλεια, την ανεργία, τις ελαστικές σχέσεις εργασίας και τις κάθε μορφής ανισότητες. Επίσης, σημαντικός είναι ο ρόλος των τυπικών και των άτυπων ομάδων στις οποίες συμμετέχουν τα παιδιά στον ελεύθερο χρόνο τους.

Καθοριστική, τέλος, είναι και η επίδραση των μέσων μαζικής επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε) και ιδίως της τηλεόρασης στα παιδιά και τους νέους. Πολλά από τα πρότυπα που έχουν τα παιδιά και οι νέοι προέρχονται από το 'κατασκευασμένο' κόσμο της τηλεόρασης και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών. Ο καταιγισμός των σκηνών βίας από τη τηλεόραση συμβάλει στη δημιουργία μιας κοινωνίας περισσότερο βίαιης από ότι συμβαίνει στη πραγματικότητα.

Είναι βέβαιο ότι τα παιδιά αποτελούν τους πιο ευαίσθητους δέκτες των επιρροών από το οικογενειακό, σχολικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Ειδικά ενόψει της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης που πλήττει την ελληνική κοινωνία, αποτελεί ανάγκη η προετοιμασία μας με δεδομένο ότι θα είναι μεγαλύτερη η ένταση του φαινομένου της ενδοσχολικής βίας.